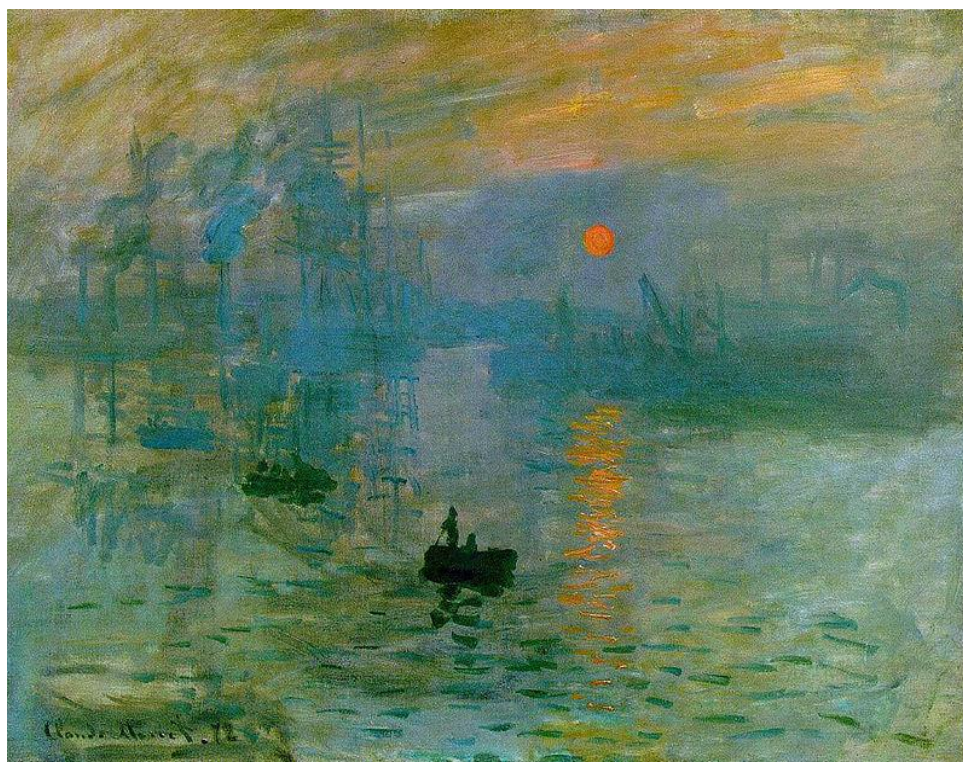

Ольга Ніколенко

Імпресіонізм у живописі й музиці

Термін *імпресіонізм* походить від назви картини **Клода Моне** «Враження. Схід сонця». Полотно було внесене в каталог першої виставки створеного в 1874 р. «Анонімного товариства художників». Виставка у відомого фотографа Надара була спробою **Клода Моне, Каміля Пісарро, Огюста Ренуара, Едгара Дега** та інших митців привернути увагу суспільства до своєї творчості й знайти покупців. Однак критика негативно оцінила виставку. А глядачі, котрі звикли до живопису, що являв релігійні або античні сцени, не були готові до сприйняття улюбленої імпресіоністами природної тематики. Ясна палітра й відсутність чітких контурів вважалися просто невмінням малювати. У сатиричному журналі «Шаріварі» з'явилася стаття Луї Леруа, який іронічно обізвав молодих художників «імпресіоністами» (тобто такими, що потрапили під вплив вражень). Але це образливе слово було захоплено сприйняте художниками, які стали себе називати себе імпресіоністами.

К. Моне. Враження. Схід сонця. 1873 р.

Едуард Мане стояв у витоків імпресіонізму в європейському живописі. Він винайшов нові прийоми мистецтва й намагався відтворити майже невловимі стани людини, зміни в духовному світі особистості й у природі, мінливі миттєвості життя людей та навколишньої дійсності.

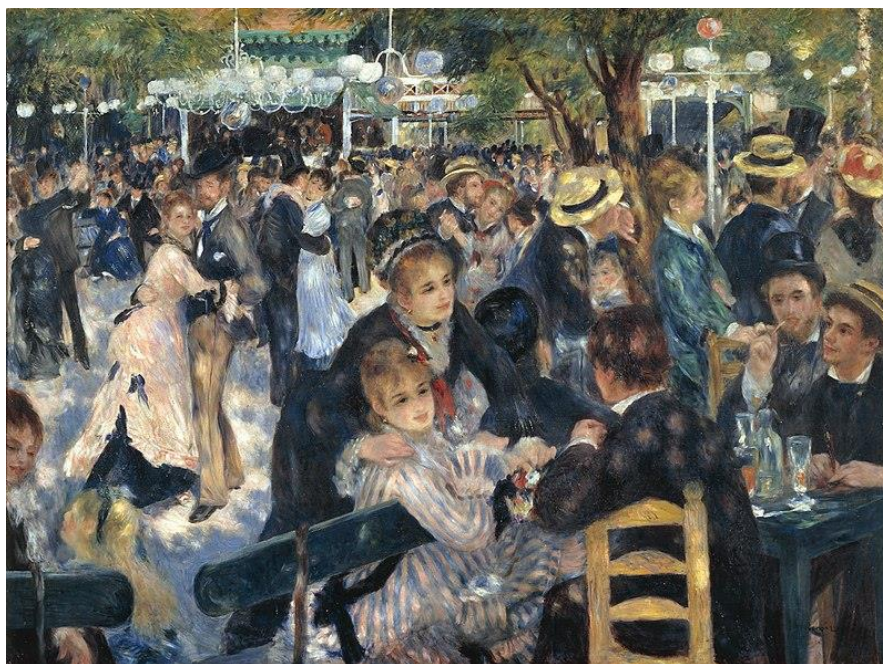
Е. Мане. Флейтист. 1866 р.

Орієнтація на передачу суб'єктивних вражень особистості об'єднувала всіх імпресіоністів, для яких важлива не подія чи ситуація, а передусім – ліричне відчуття. Імпресіоністичний сюжет – не перебіг подій, а перебіг вражень, плин відчуттів особистості. Окрім того, імпресіоністи відкрили красу натурального, природного світу. Вони любили малювати свої картини не в майстерні, а на відкритому повітрі. Імпресіоністи відкрили *пленер* (від фр. en plein air – на відкритому повітрі) – передача на полотні освітлення предметів, прозорості, чистоти й плинності повітря, довколишньої атмосфери, мінливості світла, серпанку тощо.

К. Моне. Прогулянка. Жінка з парасолькою. 1875 р.

Світ у творах імпресіоністів рухливий, мінливий і розмаїтий у своїх змінах. Людина, з погляду імпресіоністів, – органічна частина світу, вона не протиставлена йому, а живе з ним одним життям. Тому імпресіоністи «вписують» образи людей у свої пейзажі. Незалежно від того, де зображена людина – чи то в місті, чи то на лоні природи, людина не від’ємна від того світу, де живе.

О. Ренуар. Мулен де Галетт. 1876 р.

Митці прагнули відтворити неповторність миттєвостей. Дуже часто імпресіоністи любили малювати один і той самий об'єкт, але в різні часи дня, при різному освітленні, за різних умов. Це давало можливість показати, як міняється світ і враження про нього. Так, у 1894 р. **Клод Моне** кілька разів малює Руанський собор – вранці, опівдні, увечері. Це різні картини, і головну роль в них відіграє не предмет зображення, а його освітлення.

К. Моне. Руанський собор. 1894 р.

Імпресіоністи вміли бачити красу в простих, буденних явищах, звичайних людях. Вони поетизували буденність, звичайне життя, вміли естетизувати повсякденні ситуації. Імпресіоністи уникали довершених моделей, позування. **Едгар Дега** просив свої «моделі» були природними, рухатися, стояти чи сидіти так, як вони звикли зазвичай.

Е. Дега. Урок танців. 1875 р.

П'єр Огюст Ренуар приділяв велику увагу зображенню людського обличчя в його постійних змінах, що залежало від настроїв і почуттів. Оскільки емоційна сфера жінок та дітей дуже рухлива й складна, художник зробив їх головними героями своїх картин.

О. Ренуар. Дівчина з віялом. 1881 р.

Імпресіоністи будували своє мистецтво на новітніх досягненнях теоретичної оптики, спираючись на праці Гельмгольца і Шеврейля. Трактують колір як окремих дрібних мазків фарб, що з певної відстані сприйняті оком; ліній як зіставлення по-різному зафарбованих (чи по-різному освітлених) поверхней; світлотіні як іншого вияву світла, як сполуки й боротьби світлових променей різної сили – усі ці принципи імпресіоністичного живопису пов'язані з тогочасною теоретичною оптикою. Імпресіоністи зрозуміли, що домінуючу роль відіграє не колір, а світло, всі кольори здатні до взаємопроникнення і є різними проявами світла (світлового променя), а звідси – зникають межі між різними кольорами й предметами. Отже, колористичний світ набуває єдності.

К. Пісарро. Бульвар Монмартр. Захід. 1897 р.

У музиці імпресіонізм представляли композитори **Клод Дебюссі** та **Моріс Равель**. Характеризуючи принципи свого мистецтва, Клод Дебюссі писав: «Займаються метафізикою, а не музикою. Музика повинна стихійно реєструватися слухачем, без того, щоб він відчував потребу у виявленні абстрактних ідей... Не прислухаються довкола себе до безкінечних шумів природи... Ось, на мою думку, новий шлях... Це мистецтво вільне,

мистецтво вільного повітря, співзвучне стихам, вітру, небу, морю!.. Я тільки намагаюся висловити якомога відвертіше відчуття і почуття, які переживаю – все інше для мене нічого не означає». Музиці *Моріса Равеля* притаманна тонка чутливість, екзотична гармонійність, яскраві оркестрові ефекти («Гра води» – 1901, «Дафніс і Хлоя» – 1912, «Болеро для оркестра» – 1928). Французькі композитори-імпресіоністи створювали музику відкритого повітря, у ній чується тремтіння листя, шелест трави, аромати квітів.

Завдання:

1. З допомогою Інтернету зробіть добірки картин (із 4-8) імпресіоністів за темами: а) стани природи; б) місто і люди; в) звичайні люди у своїх справах. Підготуйте презентацію. Дізнайтеся про історію картин, прокоментуйте їх і висловіть враження, які вони викликають.
2. Спробуйте створити акварельними фарбами власний малюнок у стилі імпресіонізму. Яку техніку ви для цього використали?